

gümüşlük akademisi edebiyat evi bahçeyazı serbest okuma grubu okuma buluşmaları - 4

jack london - âdemden önce
mark twain - âdem'le havva'nın güncesi

sunum-kolaylaştırıcı: nuray demirezer kaya

14 ekim 2023, cumartesi; 14.00-17.00

canlı buluşma ve zoom buluşması

Yel Değirmeni Kitabevi

Mahmut Esat Bozkurt Cad.No: 23/B Alsancak/İzmir

bilgi ve iletişim: mussut2@gmail.com, 535 577 4294
www.bahceyazi.com

NURAY D. KAYA'NIN SUNUMU

JACK LONDON KİMDİR ?

12 Ocak 1876 ' da San Francisco ' da doğmuştur.ABD'li gazeteci ve roman yazarı. Vahşetin Çağrısı, Martin Eden, Demir Ökçe, Beyaz Diş ve Deniz Kurdu başta olmak üzere elliden fazla kitabın yazarı olan Jack London, Dünya ticari dergi romanının öncüsü ve yazarlıktan yüksek gelir elde etme başarısını amaçlayan ilk Amerikalılardandır.

AİLESİ

Jack London'ın annesi Flora Wellman, spiritüalist bir müzik öğretmeni idi. Tahminen Jack'in babası olduğu düşünülen William Chaney ise astrologdu. San Francisco Chronicle gazetesinin 4 Haziran 1875 tarihli yayınında çıkan bir habere göre Flora Wellman; Chaney'nin bebeğin aldırılmasını istediğini, fakat onun bu talebi reddettiğini öne sürmüştür.Bunun üzerine Flora kendisini vurmaya kalksa da ciddi bir yara almamış, ardından geçici olarak akli dengesini yitirmiştir. Doğumdan sonra bebeğin bakımı eski bir köle olan Virginia Prentiss'e verilir. Buna bağlı olarak Prentiss, London'ın hayatındaki başlıca anne imgesi olarak kalacaktır. Aynı yılın sonlarına doğru Flora Wellman, Amerikan İç Savaşı gazisi John London ile evlenince -sonradan Jack olarak anılacak- bebek John da onlarla birlikte yaşamaya başladı.

İLK YILLARI

Doğduğu ev 1906 San Fransisko depremi sırasında çıkan yangında tamamen yandı ve bunu belirtmek için1953 yılında Kaliforniya Tarih Derneği tarafından bir tabela koyuldu. London ailesi işçi sınıfından geliyor olsa da aslında Jack London'ın ileride yazdıklarında iddia ettiği kadar yoksul değillerdi.

Jack London, özellikle yerel kütüphanede kitap okuyarak kendi kendisini eğitmiştir. 1885'te, Ouida'nın eğitimsiz bir İtalyan köylü çocuğunun opera bestecisi olarak ün kazanmasını anlatan romanı Signa'yı okudu. Bu romandaki karakter onun edebiyat alanındaki kendi hedeflerine ulaşması açısından prototipi olmuştur.

1886'da Oakland Yerel Kütüphanesi'nin sempatik kütüphanecisi Ina Coolbrith'ı (sonraları Kaliforniya'nın ilk prestijli şairlerinden ve San Fransisco edebiyat topluluğunun önemli bir şahsı olmuştur) keşfetmesi Jack London için önemli bir gelişme olmuştur.

London 1889 yılında Hickmott konserve fabrikasında günde 12-18 saat çalışmaya başladı. Bu ağır iş koşullarından kurtulmak için siyahi sütanesi Virginia Prentiss'den borç para alarak French Frank adındaki bir istiridye korsanından Razzle-Dazzle adlı şalopayı satın aldı. Böylelikle o da bir istiridye korsanı oluyordu. Birkaç ay sonra yelkenlisi tamir edilemeyecek düzeyde zarar gördü. Bu olaydan sonra safını değiştirerek Kaliforniya Balık Devriyesi'nin bir üyesi oldu. Serserilik ve denizcilik deneyimlerinden sonra Oakland'a döndü ve Oakland Lisesi'ne kaydoldu. Burada Aegis isimli okul dergisine birkaç yazısıyla katkıda bulunmuştur. Bu yazılardan yayınlanan ilk eseri "Japon Kıyılarında Tayfun", denizcilik deneyimlerinin bir meyvesidir.

Jack London umutsuzca Berkeley Üniversitesi'ne katılmayı istedi ve 1896 yılında yoğun bir yaz dönemi ders çalışmasından sonra başardı; fakat maddi zorluklar yüzünden 1897 yılında ayrılmak zorunda kaldı ve bu yüzden hiçbir zaman diploması olmadı.

Altın avcılığı ve yazarlığındaki ilk başarısı

25 Temmuz 1897'de London, kayınbiraderi James Shepard ile Klondayk Altın Avı'na (Klondike Gold Rush) katılmak üzere denizlere açıldı. İlk başarılı öykülerini de burada yazacak olan London için Klondayk dönemi sağlığı açısından pek de iyi gitmedi. Klondayk'taki diğer birçok kişi gibi o da gıda eksikliğinden iskorbüt hastalığına yakalandı. Bu hastalık dişetlerinin şişmesine ve ardından dört ön dişini kaybetmesine neden oldu. Jack Oakland'ı iş etiğine bağlı bir sosyal vicdan ve sosyalist eğilimler sahibi biri olarak terk etti ve sosyalizmin aktif bir destekçisi haline dönüştü. Ayrıca çalışma derdinden kurtulabilmenin tek çıkar yolunun eğitim alıp "beynini satmak" olduğu sonucuna vardı. Yaşamı boyunca yazmayı bir meslek, yoksulluktan çıkış yolu olarak benimsemiş, zenginliği mağlup etmenin vasıtası olduğunu ummuştur.

1898'de Oakland'a döndüğünde ciddi olarak yazdıklarını bastırma işine atıldı. Bu çabası "Martin Eden" adlı romanında gibi akıllara kazınacak bir biçimde anlatılmaktadır. Yayımlanan ilk öyküsü "Yoldaki Adam"dı. Bu öyküsü için "Overland Monthly" ona yalnızca 5\$ teklif edince Jack London yazarlık kariyerini sonlandırmanın eşiğine gelmişti. "The Black Cat", "A Thousand Deaths" adlı öyküsünü kabul ederek -bir öyküsü için aldığı ilk para olan- 40\$'lık ödemeyi yapınca kendi cümleleriyle, edebi olarak kurtarılmıştır.

Jack London yazarlık kariyerindeki zamanlama konusunda şanslıydı. Tam da düşük maliyetli dergi üretimini mümkün kılan yeni basım teknolojilerinin döneminde başlamıştı. Bu durum geniş kitleleri hedefleyen popüler dergilerin patlamasına ve büyük bir kısa öykü pazarının oluşmasına sonuçlandı. Kariyeri yolunda gidiyordu.

Daha sonraki yaşamında London geniş kapsamlı şahsi kütüphanesine kendini adadı. London 15.000 ciltlik bu kütüphaneye "Benim Ticaret Araçlarım" derdi."

İlk Evliliği (1900-1904)

Jack London 7 Nisan 1900'de, Kurdu Oğlunun yayınlandığı gün, Bess Maddern ile evlendi. Bess birkaç yıldır arkadaş çevresinin bir parçası olmuştu. Stasz'e göre "Her ikisi de açıkça evliliklerinin aşktan yoksun olduğunu söylemekteydiler, fakat evliliklerinin sağlıklı meyvelerini verecek olan arkadaşlıkları ve birbirlerine olan inançlarıydı." Kingman'a göre de: "Birlikte rahatlardı... Jack, Bessie'ye ona aşık olmadığını açıklamıştır fakat başarılı bir evlilik yapabilecek kadar onu sevmiştir."

24 Temmuz 1903'te Jack London, Bessie'ye ayrılmak istediğini söyledi ve evden taşındı. 1904 yılı boyunca boşanma şartlarını görüştüler ve 11 Kasım'da karara bağlandı.

İkinci Evliliği

1904 yılında Maddern'den boşandıktan sonra, 1905'te Charmian Kittredge ile ikinci evliliğini yapmıştır. Biyografi yazarı Russ Kingman, London'un ikinci eşi Charmian'ı şöyle tanımlar: "Jack'in ruh eşi, her zaman her konuda onun tarafındadır; mükemmel bir çift!". Çocuk sahibi olmak istedilerse de bebeklerinden biri doğum sırasında öldü ötekinin hamileliği de düşükle sonuçlandı.

Çiftlik Hayatı (Beauty Ranch)(1910-1916)

1910'da Jack London 26.000\$'a California Glen Ellen'da Sonoma Dağının doğu yamacında 4 km²'lik bir çiftlik satın aldı. "Eşimin yanında, çiftlik bana dünyanın en güzel şeyi olarak gözüküyor." der, çiftliğin başarılı bir ticari girişim olmasını isterdi. Yazarlık her zaman için London'a göre ticari bir girişimken şimdilerde ise anlamını tamamen yitirdi; "Bana ait olan Beauty Ranchten başka bir amaç için yazmam. Muhteşem mülküne bir ya da iki dönüm eklemek dışında bir amaçla kitap yazmam." 1910'dan sonraki edebi eserleri daha çok ticari amaçlıydı. Çiftliğe kazanç sağlama ihtiyacıyla yazılmışlardı. Joan London, "Çok az sayıda eleştirmen onun eserlerini ciddi olarak inceleme gereği hissediyordu ki Jack'in artık çaba göstermediği ortadaydı." diye yazmıştır.

Çiftlik birçok yönden büyük bir fiyaskoydu. Stasz gibi iyimser yorumcular onun projelerini potansiyel olarak uygulanabilir görmüşlerdir ve başarısızlığı kötü şansa ya da döneminin ilerisinde olduğuna bağlamışlardır. Oysaki Kevin Starr gibi kötümser tarihçiler onun kötü bir yönetici olduğunu, başka endişelerinden etkilendiğini ve alkolik olmasından zarar gördüğünü iddia etmektedir. Starr, London'ın 1910 ile 1916 arasında yılda altı ay çiftliğinden uzakta olduğunu belirtir ve "Yönetsel gücün gösterişini sevdi, bunaltan ayrıntılara dikkat etme konusunu değil... London'ın çalışanları onun büyük bir çiftlik sahibi zengin bir kişi rolünü oynaması çabasıyla alay ediyorlardı." diye yazar. Çiftlik şu anda koruma altında olup Jack London Milli Parkı içindedir.

İntihal (Eser Hırsızlığı) Suçlamaları

Jack London kariyeri boyunca defalarca intihalden suçlandı. Saldırıya açtı, sırf dikkat çekici ve başarılı bir yazar olmasından değil çalışma yöntemleri nedeniyle de. Elwyn Hoffman'a yazdığı bir mektupta "ifade etme icat etmekten daha kolaydır." demiştir. Sinclair Lewis'ten öykü ve roman için taslaklar satın almıştır. Ayrıca öykü oluşturmak için gazete küpürlerindeki olayları kullanmıştır.

Egerton R. Young "Vahşetin Çağrısı"nın kendi kitabı "Northland'daki Köpeklerim"den alındığını iddia etmiştir. Jack London yanıt olarak onun kitabını kaynak olarak kullandığını kabul etmiş ve Young'a bir teşekkür mektubu yazdığını ileri sürmüştür.

The New York World'ün 1906 yılında yayınladığı "ölümcül benzerlik" isimli makalede, Jack London'ın "Love of Life" isimli kısa hikâyesinin 18 pasajını, Augustus Biddle'in kurgusal olan düzyazısı ve J. K. Macdonald'ın "Gece Yarısının Güneşi Diyarında Kayıp" isimli yazılarıyla adım adım karşılaştırmıştır. London'ın Biddle'in hikâyesini yeniden düzenlediği kanıtlandıktan sonra London da ilgili eserlerden esinlendiğini kabul etmiştir.

En ciddi suçlama, Jack London'ın dünyaca ünlü Demir Ökçe romanının " Piskopos'un Gördüğü Hayalet" isimli 7. Bölümü hakkında ortaya atılmıştır. Bu bölüm, Frank Harris'in 1901 yılında yayınlanan " Londra Piskoposu ve Halk Ahlâkı" isimli ironik denemesinin birebir kopyasıdır. Bu olaydan dolayı öfkelenen Harris, kitabın telif haklarından 1/60 oranında hisse talep etti. Jack London bu konuda inatçıydı ve kitabının yeni baskısını ilgili bölümü kırparak yayınladı. Sonraları ise bu bölümün gerçek Londra Piskoposunun gerçek bir konuşması olduğuna inanıldı. Joan London ise bu savunmayı "gerçeklerden uzak" olarak yorumladı.

Politik görüşleri

Jack London 20 yaşında sosyalizmi benimsedi. Bundan önce sağlıklı ve güçlü bünyesinden kaynaklanan bir iyimserliğe sahip, çok çalışan ve dünyaya olumlu gözle bakan bir kişiydi. Fakat "Nasıl Sosyalist Oldum" adlı makalesinde de belirttiği gibi halkın en alt tabakalarını daha yakından gördükçe sosyalist fikirleri oluşmaya başladı. İyimserliği ve ferdiyetçiliği yavaş yavaş söndü ve mecbur olmadıkça hiçbir zaman daha fazla çalışmamaya karar verdi. Yazılarında ferdiyetçiliğinin bünyesinden sökülüp çıktığını ve bir sosyalist olarak tekrar doğmuş olduğunu belirtir.

London Sosyalist İşçi Partisi'ne ilk kez Nisan 1896'da katıldı. 1901'de Sosyalist İşçi Partisi'ni bırakıp yeni kurulan Amerikan Sosyalist Partisi'ne girdi. 1896'da *San Francisco Chronicle* gazetesi, Oakland Hükûmet Konağı bahçesinde geceleri halka sosyalizm üzerine konuşmalar yapan 20 yaşındaki London'ı yazıyordu. Bu faaliyetlerinden ötürü 1897 yılında tutuklandı. Önce 1901'de (245 oy alarak) daha sonra da 1905'te (oylarını 981'e çıkararak) Oakland'ın belediye başkanlığına aday oldu ancak seçilemedi. 1906'da sosyalizm üzerine konuşmalar yapmak üzere ülke gezisine çıktı ve sosyalizm üzerine makale derlemelerini yayınladı [*The War of the Classes (Sınıflar Savaşı)*, 1905; *Revolution, and other Essays (Devrim ve Diğer Makaleler)*, 1910].

Çoğunlukla mektuplarını "Devrim için" diye imzalardı.^[26]

Demir Ökçe isimli romanı başta olmak üzere yazarın birçok eserinde sosyalist bakış açısını açıkça görebiliriz. Yazarın bu bakış açısı kuramcı veya entelektüel sosyalizmden değil, daha çok yaşam tecrübelerinden ve kendi içinden gelmektedir.

Glen Ellen'daki çiftlik yıllarında London, sosyalizme karşı karışık duygular beslemeye başlamıştı. Yazar olarak büyük mali başarıya ulaşan London aynı başarıyı çiftlikte de yaşamayı çok arzuluyordu fakat bu gerçekleşmedi. Çalışanları arasındaki İtalyan işçilerin verimsiz olmasından şikayetçi olan yazar 1916'da çiftlik işletmesine son verdi.

Irklar hakkındaki tartışmalı görüşleri

London'ın 1904 tarihli, *The Yellow Peril* makalesi, o dönemde yaygın basmakalıp görüşlerin tekrarıdır: "Koreli tam bir verimsizlik örneği, Çinli tam bir sanayi tipidir". "Büyük ırk maceramızın, denizdeki ve karadaki yağmalarımızın, tutku ve vahşetimizin ve yaptığımız tüm kötülüklerin arkasında gene bize ait, hiç kuşkusuz tamamen bizim olan belirli bir tutarlılık, bilinçli bir sertlik, melankolik bir yaşam sorumluluğu, bir yakınlık ve yoldaşlık ve sıcak insan duyguları ... vardır." Gene de aynı yazı London'ın bu konudaki çelişkili duruşunu sergiler. "Büyük ırk maceramız"ın etik yönü üzerinde durduktan sonra yazıyı, "yukarıdaki önermenin kendisinin de Batılı ırk-egotizminin bir ürünü olduğu dikkate alınmalıdır," diye bitirir.

Jack London Asyalı göçmenlere karşı kendi döneminin yaygın Kaliforniyalı bakış açısına ve kalıplaşmış görüşlerine pek karşı çıkmaz. Örneğin Öte yandan, Jack London'ın pek çok öyküsünde Meksikalı, Havaili, Asyalı karakterler önemli yer tutar. Rus-Japon Savaşı sırasında savaş muhabirliği yaparken yazdıkları ve yarım kalan romanı "Cherry", Japon adetleri ve meziyetlerini çok takdir ettiğini gösterir.

1996 yılında Kanada'nın Yukon bölgesindeki Whitehorse şehrinde bir bulvara Jack London'ın ismi verildi; fakat sonrasında, London'ın ırkçı söylemleri sebep gösterilerek tekrar eski ismi "Two-mile Hill"e çevrildi.

Ölümü

Jack London'ın ölüm sebebi çok tartışılmıştır. Pek çok eski kaynakta intihar ettiği anlatılmıştır.^[27] Ölüm raporunda ölüm sebebi üremi olarak gösterilmiştir. 22 Kasım 1916'da, çiftliğinde bir uyku sundurmasında ölmüştür.^[28] Son döneminde çok acı çektiği ve morfin aldığı biliniyordu, kazayla ya da kasıtlı olarak aşırı doz olması da ihtimaller dahilindedir. Clarice Stasz'a göre "London'ın ölümünü takiben, bazı nedenlerle, onun sonunda intihar etmiş bir kadın avcısı olduğu yolunda bir biyografik efsane gelişti. Birinci el kaynaklara dayanan yakın zamanlı ciddi çalışmalar bu

karikatürü reddetmektedir."^[29] London'ın eserlerinde intihar pek çok kez karşımıza çıkar ve bu durum söz konusu "biyografik efsane"nin oluşmasına katkıda bulunmuş olabilir.

Yaşamöyküsünü yazan [Russ Kingman](#) London'ın "inme ya da kalp krizi" nedeniyle öldüğünü düşünmüştür.

Jack London'ın külleri, eşi Charmian'inkilerle birlikte, [Glen Ellen, California](#)'daki Jack London Eyalet Tarih Parkı'na gömüldü. Çok sade olan mezarda sadece yosun tutmuş bir kaya parçası dikilidir.

Eserleri

Öyküleri

Yazar ve tarihçi Dale L. Walker'a göre "London'ın gerçek dehası kısa, 7500 ve altında sözcükten oluşan, imgelerle dolu beyninin ve üstün anlatım yeteneğinin özgürce boşaldığı, yazılardır. Bu sihirli 7500'den daha uzun öyküleri genellikle, elden geçirilip düzeltilmeye muhtaçtır."^[30]

Jack London'ın şaşırtıcı derecede çok sayıda hikâyesi bugün [bilimkurgu](#) olarak sınıflanabilir. "The Unparalleled Invasion" Çin'e karşı bir biyolojik savaşı, "Goliah" nükleer denilebilecek bir enerji silahını, "The Shadow and the Flash" görünmezlik peşinde farklı yollar tutan iki rakip kardeşi, "A Relic of the Pliocene" çağdaş insanın bir mamutla karşılaşmasını, Londra'da [Jung](#)'un kuramlarına ilginin yoğun olduğu döneme ait daha geç bir hikâyesi "The Red One" dünya dışı bir nesnenin etkisindeki bir ada kabilesini konu edinir. Negatif ütopya ya da [distopi](#) örneği olarak yazdığı [Demir Ökçe](#) romanı da bugünün "[Soft](#)" [bilimkurgu](#) tanımına uygun düşer.

ADEMDEN ÖNCE KONUSU :ÖZGÜN ADI BEFORE ADAM

Amerikan edebiyatının büyük ismi Jack LONDON'ın 1906 yılında yazdığı ilk baskısı 1907 yılında yayımlanan konusu taş devrinde geçen bilim kurgu türünde bir novelladır.

Jack London Bu novellasını yazarken Stanley Waterloo'nun 1896 da basılan "Story ob Ab" "Ab in Hikayesi" adlı eserinden faydalanılarak yazmış, eser basıldıktan sonra da bu durumu itiraf etmek zorunda kalmıştır.Buna rağmen eleştirmenler Jack London'ın yazdığı bu novellanın Waterloo'nun eserinden daha akıcı,sürükleyici ve ilginç olduğunda hem fikiridir.

Jack London,bu romanında Darwinci bir bakış açısıyla ve Spencer ile Huxley'in görüşlerinden de yararlanarak ilkel yaşamı ve insanın insan olma serüvenini bir gencin gördüğü rüyalar şeklindeki çerçeve bir bilinç üzerinden anlatmaya çalışmıştır.

Bu rüyaları anlatan kahraman kendisi tarih öncesi zamanlarda yaşayan Kocadiş adındaki insani varlık ile özdeşleşmiş,empati yoluyla Kocadiş'in düşünceleri,algıları,deneyim ve özlemleri üzerinden olayları anlatmıştır. Roman uykuya dalan baş kahraman tarih öncesi yaşamı hayal edip gördüğü düşleri aktarması şeklinde bir teknikle anlatılır.

Roman, okurları tarih öncesine taşıyarak tek kaygıları,karınlarını doyurmak,vahşi hayvanlara yem olmamak ve uyuyacak yer bulmak olan ilkel insanları yaşadıkları yüksek ağaçlarda,dar girişli mağaralarda ve ilkel komünler halinde yaşadıkları çağlarda anlatmaktadır.

ROMANIN ÖZETİ :

Adem'den Önce rüyalarında tarihöncesi bir çağda yaşayan alter ego'su(biri kişinin normal veya gerçek orijinal kişiliğinden farklı olduğuna inanılan alternatif bir benlik anlamına gelir.) Kocadiş'in başından geçenleri gören modern bir Amerikalı çocuğun öyküsüdür. O çağda üç ayrı tür insansı bulunmaktadır:

Ağaç insanları :Henüz ağaçtan inmemiş, vahşi maymunlara daha yakın insanlar

Halk : Kocadiş'in "Halk" olarak adlandırdığı ve kendisinin de ait olduğu, hem ağaçlarda hem de mağaralarda yaşayan tür;

Ateş insanları : İnsansıların en gelişmiş olan, ateş yakıp ok ve yay kullanan insanlar

Eser 20. yüzyıl başlarında evrim meselesini kamuoyunun gündemine taşınmasıyla dikkat çeker. London modern anlatıcısının binlerce asırlık bir mesafeden baktığı ilkel insanın düşünce yapısını düş gücüyle zenginleştirerek aktarır. Uzak atalarımıza ve içinde yaşadıkları, dur durak bilmeyen bir çatışma ve hayatta kalma mücadelesinin süregeldiği gaddar dünyaya ilişkin karanlık bir tablo çizer.

Jack London'ın çığır açan bu romanı,Prehistorya edebiyatının (taş devri edebiyatı) ilk kurucu metinlerinden sayılır. Romanı anlayabilmek için romanın yazıldığı ortamı bilmek gerekir. Lack London'ın o dönemde ortaya çıkan evrim teorisi kaynaklı çalışmalardan etkilenmesiyle ortaya çıkan bu romanı "Adem'den Önce" bu dönemdeki bilimsel çalışmalar ve kısıtlı da olsa ortaya çıkan insanlık türünün evrimine ait bulgular, meraklı ve araştırmacı ruhlu yazar J. London'ın heyecanını körüklemiş ve böylesi bir romanı kurgulamasını sağlamıştır.

Ağaçları sadece parklarda ve resimli kitaplarda görmüş olan bir çocuğun uykularında uçsuz bucaksız ormanlarda gezindiğini ve rüyalarına musallat olan ilkel atalarına ait yığınla görüntüler gördüğünü aktarmasıyla roman başlar. J. London, ilk sayfalarda rüyalar vasıtasıyla milyonlarca yıl öncesine bir halat atarak kurguyu dahice oturtmuştur.

Eserin ana teması “ZAMAN” kavramını rüyalar ile milyonlarca yıl öncesine götürebilmek ve milyonlarca yıl sonrasına getirebilmek ,zamanı bir topaç gibi sağa sola evirip çevirebilmek,tüm bunları yaparken bilimsel altyapısı sağlam verilerle bu kurguyu oluşturabilmek ,J. London’ın zekasını,donanımını ortaya koyan bir ustalık durumudur. Romanda olayların geçtiği Orta Pleistosen çağında üç tür insan yaşamıştır. Bunlardan ilki ve en ilkel olanı ağaç insanlarıdır ki bu insanlar aynı zamanda sözü geçen üç türün en geri kalmış olanlarıdır. Sürekli ağaçlarda yaşarlar ve yaşamlarını ağaçların yemişlerinden yiyerek idame ettirirler. İkinci tür ise halk denilen ve rüya gören kahramanın kendisini özdeşleştirdiği Kocadiş isimli olayların odak noktası olan kahramanın da bir üyesi olduğu insan türüdür. Bu tür ağaç insanlarına göre daha gelişmiştir. Kocadiş’in ailesi de bu türden iken Kocadiş sonradan halk’a intisap etmiştir. Bu tür ağaç insanlarından farklı olarak ağaçların yanısıra yerde de yaşayabilmektedir. Gelişkin bir iletişim sistemleri yoktur. Belli başlı sesler çıkarma kabiliyetleri olsa da bu seslerin anlamlı olduğu söylenemez. Yırtıcılardan kaçmak için dar ağızlı mağaralarda yaşamaktadırlar. Bu tür insanlar içinde Kocadiş’e en yakın olan Sarkıkkulak isimli halk üyesidir. Sarkıkkulak başlarından geçen badireler esnasında sürekli Kocadiş’in yanındadır. Yüzme ve sandal yapmayı deneyimleyerek birlikte öğrenmişlerdir. Halk denilen tür içerisinde Kızılgöz denilen bir üye vardır ki Kocadiş onu ilkel atalarına benzetmektedir. Diğer halk üyelerine zarar vermekte ve şiddete meyil göstermektedir. Öyle ki kendisine eş olarak aldığı dişilerin çoğunluğunu kısa süre içerisinde öldürmektedir. Ağaç inanları, halk türlerinin yanında üçüncü tür olarak karşımıza ateş insanları çıkar. Bu insanlar ateşi bulmuş ve avlanmayı ileri düzeyde öğrenmişlerdir. Oku silah olarak kullanmaya başlamış sürekli olarak buldukları bölgenin yakınında yerleşen diğer türlere amansız saldırılar gerçekleştirmektedirler. İletişim sistemleri diğer iki türe göre daha gelişkindir. Bu tür diğer iki türün aksine bugünkü insan türü ile önemli ölçüde benzerlik göstermektedir.

Kocadiş romanın başında ailesi ile birlikte ağaçlarda yaşamaktadır. Sonrasında babasının ölmesi üzerine üvey babası ile anlaşamayıp halk denilen türün insanların yanına gitmiştir. Halk ilk başta onu biraz garip karşılarsa da kısa süre içerisinde onu benimser. İlk başta kavga ettiği halk üyesi Sarkıkkulak, sonra onun en iyi dostu olur. Halk arasında Kızılgöz isimli bir üye vardır ki herkese eziyet eder. Bir ara Kocadiş ile araları açılrsa da Kocadiş’e çok zarar veremez. Romanın sonunda ateş insanları, halk türünün yerini bulur ve onları ateş ve oklar ile öldürmeye çalışırlar. Bu saldırıdan sağ kurtulan az sayıda halk üyesi bir büyük su kütlesinin olduğu bir yere göç ederler. Bu yerin fiziki koşullarına uyum sağlayamayıp geri kalanların bir kısmı ölür. Sağ kalanlar ise suyun öbür tarafına geçerek bugüne kadar gelen insan türünün devamlılığını sağlar.

KİŞİLİK BÖLÜNMESİ:

Rüyalarında ilkel yaşamına ait kayıtlar görmektedir. Rüyalarında gördükleri,anlattıkları gerçektir.Hayal ürünü bir kurgu değil bizzat yaşadığı somut olaylardır. Çocuk kahraman uyanık hayatında gördüğü,bildiği hiçbir şeyi rüyalarında görmemektedir.Uykusunda onu ele geçiren uyanık halindeki kişiliği değil çok farklı bir deneyim birikimine ve hatıralarına sahip bambaşka bir kişiliktir.

Yani uyanık hayatı başka,rüyalardaki hayatı başkadır.Aynı çocuk 2 farklı kişilikte yaşamaktadır. Bu bir “kısmi kişilik bölünmesi”dir.Uyanık hayatında ilkel çağlara ait kalıtsal davranışlar sergilemekte,ilkel tatlar duyumsamaktadır.Bu anormallikler zinciri sebebiyle kendini bir “hilkat garibesi” olarak da tanımlar. (doğuştan gelen tuhafılık) sh.12 “Annem önüme bir yabanmersizini koydu.Kaşığımı doldurdum ama daha ağzıma götürmeden tadının nasıl olacağını biliyordum.Aynen öyle.Rüyalarıda belki binlerce kez damağımda hissettiğim aynı keskin tattı yine. (sh.3) Babası onu hayvanat bahçesine götürdüğünde aslan ile karşılaşma anında sarfettiği söz. “Çıkardığım sesler,onun anlayabildiği,eski çağlara ait seslerdi.” (sh.5)

“Rüyalarım tek bir insanın bile girmediğini söylemiştim.Bu durumu çok erken fark ettim ve kendi türümün yokluğunu içim acıyarak duyumsadım.”

BOŞLUKTA DÜŞME RÜYASI- GEN AKTARIMI-IRKSAL HATIRALAR

“Ağaçlarda yaşayan uzak atalarımız açısından,düşme olasılığı her daim var olan bir tehlikeydi.Hepsi geçmişte düşme deneyimleri yaşamış, son anda bir dala tutunup kurtulmuşlardı, bir çoğu hayatını bu şekilde kaybetmişti.

Bu şekilde önlenen feci bir düşüş şok yaratıyordu. Böyle bir şok da beyin hücrelerinde bazı moleküller değişikliklere neden oluyordu.Bu değişiklikler sonraki kuşakların beyin hücrelerine aktarılarak,kısaca ifade edecek olursak, IRKSAL HATIRALAR haline geliyordu.Yani, siz ve ben uyurken veya uyku bastırıp içimiz geçtiğinde, boşlukta düşüyor ve tam yere çarpmak üzereyken sıkıntı içinde uyanıyorsak,ağaçlarda yaşayan atalarımızın başına gelenleri ve beyin hücrelerinde meydana gelen değişikliklerle insan ırkının kalıtsal mirasına kazınmış şeyleri hatırlamaktan başka bir şey yapmıyoruz demektir.Burada bir tuhafılık yok, varsa da içgüdüdeki tuhafılıktan fazla değildir.İÇGÜDÜ,kalıtsal mirasımıza kazınmış bir alışkanlıktan ibarettir. (sh.10)

Bu arada şunu da belirtmek gerekir ki,sizin benim hepimizin aşına olduğumuz bu düşme rüyasında asla yere çarpmayız.Yere çarpmak yok olmak olurdu.Ağaçlarda yaşayan atalarımızın yere çarpanları hemen ölmüştür.Elbette düşüşlerinin şoku beyin hücrelerine iletilmiş olmalı,ama onlar hemen, yani çocuk sahibi olmadan ölmüşlerdir.Siz ve ben yere çarpmayanların soyundan geliyoruz.Ve bu yüzden rüyalarımızda asla yere çarpmıyoruz. (sh.11)

Ayaklı bir kütüphane olan J.London, elbette bunu zengin okur-yazarlığı ve engin merakı sayesinde edindiği bilimsel verilere dayandırıyor.Burada yine karşımıza bilimsel bir terim çıkıyor.

GERM PLAZA –EDİNİLMİŞ ÖZELLİKLERİN KALITIMI

Bu ortamda meydana gelen ufak bir değişiklik, bu ortamda bulunan bir canlı türünün tüm veya çoğu üyelerinde bir değişikliğe neden olur. Bu canlılar başlangıçtaki ortamlarına geri konulunca bu yeni özellik devam eder.Bu özellik kalıtımsal bir devamlılık ile gelecekteki bireylerin yavrularında da aynı şekilde gözlemlenir. Örneğin bir canlının kullanım sonucu kaslarının büyümesi ve bunu döllerine aktardığına dair bir katım teorisi.

EVİRİM TEORİSİ

Zihinleri bulanık insanların aynı J. London gibi insanlığın kaba başlangıcına uzanan uzak bir geçmişin içgüdüsel çağrılarına cevap veren teori olarak ilgi görmüş,heyecan yaratmıştır. J.London'ın kalemi evrimdeki geri halkalara uzanmış,uzak atalarının zamanında bilimsel alt yapıya dayalı dahiyane bir kurguyla okuyucunun hayal gücüne sunulmuştur. Evrim teorisi bu romana işlenmiştir. Mesela

“Annem büyük bir orangutana veya şempanzeye benziyordu.” Sh. 17

“Babaların hep olduğu gibi öyle son derece cazibeli bir baba sayılmazdı.Yarı insan yarı maymun,ama ne tam insan ne de tam maymun gibi görünüyordu.” Sh.19

“ Evet,ayaklarımla da sarıldım; ellerim kadar ayaklarımla da kavrayabiliyordum” sh.18

NASIL BİR ORTAM

Roman Orta Pleyistosen Çağda geçer. Yaklaşık 2,6 Milyon yıl önce ile 12 bin yıl önce arası bir jeolojik çağda geçer.

HERBERT SPENCER - DARWIN – THOMAS HUXLEY – H.G.WELLS:

Jack London'ın bu yazdığı Prehistoric Fiction türündeki yeni edebiyat türünün doğmasına kaynaklık eden bilimsel ilhamın fikir insanları; C.Darwin, Herbert Spencer, T.Huxley, H.G.Wells olarak sıralanabilir. Bu bilim-insanları, yepyeni bir edebiyat türünün doğmasına vesile olmuşlardır. 'Prehistoric Fiction' – Taş Devri edebiyatı... Bu edebiyatın kurucu metinlerinden birisi “Adem'den Önce” dir. Jack London'ın araştırmacı ruhu ve okuryazarlığı çalışkanlığıyla birleşince bu konuda epey bilgi dağarcığına sahip oldu. Bir kurgu dehası olan Jack London'un yazarlık yeteneğiyle birleşen bilimsel bilgi donanımı bu eseri ortaya çıkarmıştır. Jack London için “Herbert Spencer” ismine özellikle odaklanmak gerekir. Lakin bir insan babasını bu kadar savunmaz denilecek cinsten bir sevgidir bu;

Herbert Spencer Kimdir?

1820 -1903 yılları arasında yaşayan Victoria Dönemi'nin ünlü İngiliz sosyoloğu, filozofu, düşünürüdür. Dönemine damgasını vurmuş ve geniş kitleleri derinden etkilemiştir. Akademik eğitim almamıştır. Alaylıdır. Bu özelliğiyle M.Eden (J.London) in kendisi ile özdeşleştirerek Ona ilham vermiş olması da muhtemeldir.

*Agnostizm'in güçlü savunucularındandır. Bu özelliği, “Bilinmeyenler dışında Tanrı yoktur, Herbert Spencer da onun peygamberidir.” yakıştırmalarına sebep olacaktır.

*Agnostizm: İlahi veya doğaüstü varlıkların bilinemediğini, bilimsel olarak ispatlanamadığı ve gözlemlenemediğini, bu yüzden bilinemez olduğunu savunan felsefi fikir akımıdır.

H.Spencer'in, Darwin'in meşhur evrim teorisinden oldukça etkilendiği söylene de aslında Darwin'den önce bu fikirlerin temelini “The Principles of Psychology (Psikolojinin İlkeleri)” adlı kitabıyla attığı bilinir. Bu kitaptan yaklaşık 7 sene sonra C.Darwin'in “Türlerin Kökeni (1859)” kitabı çıkacaktır. Bugün evrim kuramını açıklarken kullanılan birçok terimi de ilk kez kullanan kişi, H.Spencer olmuştur. H.Spencer, Evrim'in herşey için geçerli olduğunu savunmuş - "Survival of the fittest (En iyinin hayatta kalması)" ifadesini Darwin'den önce telafuz etmiştir. Kast edilen, yalnızca biyoloji bilimi değil sosyo-ekonomik yapıya da uygulanmasıdır*(Sosyal-Darwinizm). “İlk Prensipler” kitabında bu yönde bilgileri derlemiştir.

*Sosyal Darwinizm: bireysel organizmalar arasındaki rekabetin çevreye en uygun olanın idame etmesi yoluyla biyolojik evrimsel değişikliğe neden olması gibi; bireyler, gruplar veya uluslar arasındaki rekabetin de insan topluluklarında sosyal evrime neden olduğu kuramıdır.

Martin Eden, kendi doğal yetenekleri, zekası ile Spencer ve muadili filozoflardan edindiği bilgileri, kendi hayat tecrübesiyle (denizcilik, serserilik, çamaşırhane günleri...vs) harmanlayarak bir sentez ortaya koyar. Artık hayat algısı değişmiş, yeni bir hal almıştır. Hatta hızını alamayıp daha da ileri gitmiş ve özellikle Aristokrat Sınıfı ile giriştiği münakaşalarda doğal seleksiyonla evrimleşen evrensel boyutlu düşünce gücünü bu sınıftaki insanlara karşı kullanmaya başlayarak onlara karşı üstün gelmeye başlamıştır. Bu yönüyle neredeyse “Doğal Seçim” (Natural Selection) in timsali olmuştur.

SORULAR :

Jack London bu romanında bize evrim teorisi dışında insanoğlunun ilk soykırımı olduğu İNSAN TÜRÜNÜN İLK SOYKIRIM ROMANI OLABİLİR Mİ?

Bu soruyu cevaplamak için önce başka bir soruyu sormak gerekir;

İnsan türü evrendeki yerini ve varlığını hak etmiş midir? Kendinden önceki türleri egemenliğine alıp onları eğiterek kendi seviyesine çıkarmak yerine bencil davranarak kendinden önceki zayıf türleri doğasının gereği olarak öldürmüştür. Homosapiens'in bu vahşeti karşısında öldürmek eylemi biraz masum bile kaçabilir. Çünkü katliamvari bir soykırım ile kökünü kurutmuştur. Bu insanoğlunun ilk soykırımıdır ve bu soykırım/katliamın o dönemden sonraki ilerleyen zamanlarda çeşitli varyasyonlarıyla kalıtsal bir barbarlık olarak devam edecektir.

Jack London'ın başka bir yazarlık dehasına işaret ediyor bu soykırım konusu. Homo Sapiens'in kendinden önceki zayıf türleri yok ettiği bu romanın yazıldığı dönemde bilinmemesine rağmen – ki bu bilgi çok sonraları ortaya çıkacaktır – Jack London'ın Kızılderililerle Alaska'da girdiği diyaloglarda öğrendiği Kızılderili katliamları hikayelerini dinlemesi, anayurtlarından zorla göç ettirilen bu mazlum ırkın acılarına şahit olması bu soykırım romanının bir ilham kaynağı parçalarından da olabilir. Lakin o dönemde (1860-1890) ABD'de devlet sistematik olarak Kızılderililere sistematik baskı uygulayarak yıldırma politikası izlemiştir.

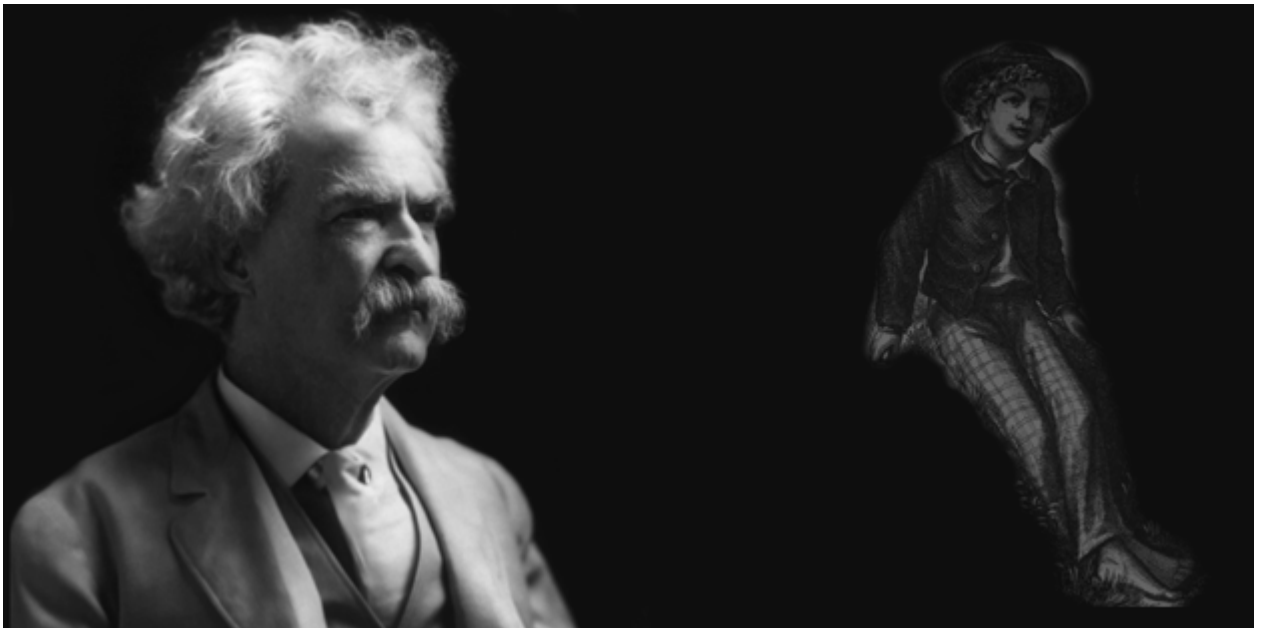
İlk soykırımın romanı olan bu eser maalesef günümüzde kalıtsal bir zincir halinde güncelliğini korumaktadır. İlerleyen yıllarda ateşin icadını kötü amaçla kullanan insanoğlu ile Atom Bombası kullanan insanoğlunun genetik yapısındaki barbarlık milyonlarca yıl geçse maalesef değişim göstermemiş. İnsanlık, zihinsel ve duygusal olarak gelişse de bu kalıtsal hastalığından kurtulamamıştır. Güncel teşhis olarak; "Genetik İçindeki Tümörlü Hücre Metaztas Yapmıştır." olarak da yorumlanabilir.

Son olarak; Eserin özellikle ilk bölümlerindeki bakir doğa tasvirleri, hatta dahası canlıları kendi doğal yaşamında bıraktıklarında nasıl da mutlu huzurlu barış içinde yaşadıkları.. (savaş aletleri ve ateş bulunana kadar) tasvirleri çok canlı. Adeta bu satırları okurken "Bir Jack London Ütopyası" gibi kafanızda saf, mutlu ve huzurlu bir hayatın tasviri canlanıyor. Keşke ateş ve savaş aletleri icat edilmese de aynı böyle kendi saf yaşayıp gitseydi türler diye masumhane arzu geçiriyor içinden insan okurken.

ÇEVİRMEN FAKTÖRÜ:

Çevirmenin ne kadar önemli olduğunu romanda hissediyorsunuz. Çevirmen Levent Cinemre'ye "JACK LONDON UZMANI" lakabını ithaf edenler ne kadar doğru söylemişler.

MARK TWAIN / ÂDEM İLE HAVVA'NIN GÜNCESİ

MARK TWAIN, 30 Kasım 1835 tarihinde **Florida- ABD**'de dünyaya geldi. Babasını küçük yaşta kaybettikten sonra okulunu bırakıp çalışmak zorunda kaldı. 18 yaşındayken dünyayı gezme hayalleri kuran bir delikanlıydı. Bu nedenle önce ülkesinde gezmeye başladı ve çeşitli eyaletlerde bulundu. Burada çeşitli işlerde çalıştıktan dört sene sonra memleketine döndü ve burada bir buharlı gemi kaptanı olmak istedi. Kaptanlık sınavına hazırlanırken nehrin her yerini etraflıca öğrenmesi iki sene sürdü.

Bir gece, rüyasında kardeşinin çalıştığı vapurun yandığını görmesi ve bu hadisenin 1858 senesinde aynen yaşanmasının ardından kardeşinin hayatını kaybetmesi onu derinden etkiledi. Kardeşinin ölümünden kendini sorumlu tutan Twain, bu olaydan sonra parapsikoloji ile ilgilendi. (ölümden sonra yaşam gibi konulara ilişkin olayların deneysel yöntem yoluyla etüdü.. Telepati durugörü gibi yetenekler)

24 yaşındayken kaptanlık ehliyetini aldıktan sonra, meşhur **Amerikan İç Savaşı**'na kadar kaptanlık yaptı.

İç Savaş sırasında gönüllü olarak orduya katıldı ve 14 günlük bir eğitim sürecinin ardından ordudan ayrılarak vali olan ağabeyinin yanına gitti. (Nevada)

Burada zengin olma hayaliyle maden işine girdiyse de, başarılı olamadı.

Bazı gezi yazıları ve makaleler yazarak çeşitli eyaletleri dolaşan yazarın, Mark Twain adıyla imzaladığı ilk makalesi "**Carson'dan Mektup**" isimli makalesiydi. Mark Twain, Mississippi gemilerinde "**iki kulaç derinlik**" anlamına gelen bir takma isimdi.

18 Kasım 1865 tarihinde "**Zıplayan Kurbağa Kutlaması**" isimli hikayesi ile edebiyat dünyasında bir çıkış yaptı. Bu hikaye ile ünü yakalamıştı.

Ardından 1866 senesinde, bir gazete adına Akdeniz'de gemi turuna çıktı ve gezi yazılarını "**Saflar Yabancı Ülkede**" kitabında topladı. Kaleme aldığı bu eseri sayesinde, artık ülkesinde tanınan bir komedi yazarı oldu.

En önemli eserlerinden biri olan "**Tom Sawyer**"ı 1875 senesinde yazdığı büyük bir ilgiyle karşılandı. Aynı zamanda Avrupa ile ilgili bir kitap yazmak için bir yayıneviyle anlaştıktan sonra gitti ve geri döndükten sonra yazdığı romanı "**Prens ve Dilenci**" de büyük ilgi gördü.

1885 senesinde yayınladığı "**Huckleberry Finn**" isimli eseri, bazı çevreler tarafından Amerika tarihinin ilk büyük edebi eseridir.

Ölümüne kadar yazarlığa devam eden Mark Twain, 1906 senesinde yazmaya başladığı otobiyografisini tamamlayamadan 21 Nisan 1910 tarihinde hayatını kaybetti.

Mark Twain, *Âdem'le Havva'nın Güncesi*'nde bütün insanların atası olan Âdem'le Havva'yı günlük tekniğini kullanarak konuşturur. Öykü genel olarak mizahi bir tonda ilerler. Bu mizahi ton eşliğinde kadın ve erkek profilinin ilk insandan bu yana değişmediğine dikkat çekilir.

Havva'nın yaratılmasıyla başlayan öykünün Âdem'in günlüğünün yer aldığı sayfalarında daima Havva'nın 'araliksiz' konuştuğu ve uzun uzun açıklamalar yapmaya meraklı olduğu bilgisi verilir. Havva'nın çok konuşması günlüklerine de yansır. Âdem'in günlük sayfaları küçük küçük paragraflardan, hatta kimi zaman tek satırlık bir cümleden oluşurken Havva'nın günlük sayfaları paragraflar boyu devam eder. Havva da kendini ifade ederken "ben konuşmaya bayılırım. Bütün gün konuşurum, geceleri uyurken bile konuşmadan edemem" izahatında bulunup (s. 31) Âdem'in az konuşmasından yakınır (s. 33).

Öyküde, neredeyse bütün kadınların ayna karşısında geçirdiği uzun dakikalara ilk kadın Havva üzerinden atıf yapılır. Âdem, günlüğünde Havva için "dün, gene her zamanki gibi suda kendini seyredirken, göle düştü" cümlesini sarf eder (s. 16)

Havva, Âdem'in 'beğeni' anlayışını hiç beğenmez ve onun iyilikten, incelikten hiç anlamadığını düşünür (s. 30). Yine Havva'nın günlüklerinden öğrenildiğine göre Âdem'in 'birbirinden ayırt edemediği' ve 'çerçöp' olarak gördüğü çiçeklere ilgisi hiç yoktur. Öykünün bu kısımları kadın ve erkek arasında estetik algı farkını imler. Bununla beraber, öyküde "biz" zamirini sürekli olarak Havva'nın kullandığı dikkat çeker (s. 31).

Öykünün en etkileyici kısmı, Âdem'le Havva'nın birbirlerine olan aşklarını anlattıkları bölümlerdir. Onlar sevimli geçimsizliklerine rağmen birbirlerine âşık olarak tasvir edilirler. Âdem için Havva "kıvrak, alımlı, düzgün yapılı, (...) boyu bosu biçimli, (...) incelikten payı olan", "oldukça sevimli, güzel bir yaratık"tır (s. 39). Yine Âdem için "Cennet Bahçesi'nde onsuz yaşamaktansa, dışarıda onunla birlikte yaşamak çok daha güzel"dir. Âdem, önceleri Havva'nın çok konuştuğunu düşünse de sonraları, bir gün susmasının, sesinin günlerinden silinmesinin onun için büyük bir acı olacağını ifade eder (s. 26). Havva da Cennet bahçesini yitirdiğini fakat buna karşılık Âdem'i bulduğunu belirtir ve bundan mutluluk duyduğunu ifade eder (s. 45). Havva, ikisinden birisinin önce ölmesi gerekirse ilk olarak kendisinin ölmesini ister: "Âdem güçlüdür, ben güçsüzüm, ben ona onun bana olduğu kadar gerekli değilim, onsuz yaşamak,

yaşamak sayılmaz bence. Nasıl dayanırım böyle bir şeye?” (s. 47) Havva'nın mezar yazıtına ise Âdem “*Cennet, O'nun olduğu yerdi.*” cümlesini yazar.

Havva günlüklerinde “**ilk kadını ben, son kadında da var olacağım**” cümlesini sarf eder (s. 47). Aynı cümleyi Âdem'e de uyarlamak mümkün. İlk insanlar olan Âdem ve Havva'dan bu yana neredeyse her şey değişmiştir. Fakat insan, yine insandır. Dolayısıyla Âdem bütün erkeklerde, Havva ise bütün kadınlarda yaşamakta ve yaşayacaktır. Atlanan çağlar ve değişen hayat standartları bizi onlardan ne uzaklaştırabilmiş ne de farklılaştırabilmiştir. Görünen o ki değişen yalnızca isimlerimiz olmuştur.

Birbirlerini anlamak/anlatmak isteyen kadın ve erkeğin başvurdukları ilk ve en çekici kaynak olan Âdem'le Havva, semavî dinlerin birçok ortak konusundan biridir. İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem ve ona eş olarak Havva'nın yaratılması, cennetten çıkarılmalarına sebep olan “yasak ağaç/ yasak meyve”, cennetten kovulmaları, yeryüzündeki hayatın başlangıcı, birçok eserde işlenmiştir. Resim, heykel, minyatür gibi plâstik sanatlarda ve edebiyatta sık kullanılan ve sevilen bir konudur.

Kadın ve erkeğin birbirini anlama çabası geçmişte olduğu gibi bugün de devam etmektedir. İnsanoğlu var olduğu sürece de devam edeceğinden sanatçılar için Âdem'le Havva başvurulan zengin bir kaynak olacaktır.

İnsanlık tarihinde ilk insan ve eşinin yaratılışı merak edilen, tartışılan konuların başındadır. Bunu bir çift/aile olmaları izler. İnsanlığın başlangıcı olması ve hayat içinde kadın-erkek arasındaki derin ilişkiyi göstermesi bakımından önemlidir. Ayrı düşünemeyen, birbirini tamamlayan, birbirinin varlık sebebi olan kadın ve erkeğin birbirlerinin mizaçlarını anlamada ilgi duyulan hikâyedir Âdem ve Havva. İnsanlar karşı cinsi anlayabilmek/anlatabilmek için onların yaratılış hikâyelerine sık sık başvururlar. Dünya üzerindeki tüm insanları ilgilendiren evrensel bir konu olduğundan hemen bütün toplumların kültürlerinde ve inanç sistemlerinde yer almıştır. İnsanların kendilerini tanımaları özellikle karşı cinsi tanımaları, tanımlamaları konusunda başvurulan ilk ve en zengin kaynaktır. İnsan sözü konusu olduğunda ilk örnek olarak hep Âdem'le Havva'ya dönülmüş ve dönülecektir. Tüm insanları ilgilendirmesi, kadın ve erkeğin birbirlerini tanımaları bakımından ilk örnek olmaları, sanatçıları etkilemiştir. “Türklerde taş basması halk resimlerinde ve minyatürlerde, özellikle silsilenâmelerde konuya Âdem, Havva, elma, yılan ve iblis teması ile girilmiş, Batı'da da Âdem ve Havva freskleri ve yağlıboya tabloları büyük mabedlerin ve müzelerin en değerli süsü olmuştur.”

İlâhî dinlerden önce çeşitli toplumların mitolojilerinde ve efsanelerinde ilk insanla ilgili bilgiler bulabiliriz.

Bu kitapta “Hırslı, itibarlı, fakat başarısız bir kasaba avukatı ve esnafının oğlu olan Amerikalı yazar, Samuel Langhorne Clemens (1835-1910) on iki yaşında babasını kaybettiğinde kendisi ve ailesinin geri kalanı için çalışmak zorunda kalır. XIX. yüzyıl ortalarında Mississippi Nehri'ndeki çocukluk yıllarının izlerini taşıyan Huckleberry Fin'in Maceraları (1884) ve Tom Sawyer'in Maceraları (1876) adlı iki romanıyla tanınır. 1863'te bir nehir terimi olan ve “iki kulaçlık derinlik” (two fathoms deep) veya “güvenli su” (safe water) anlamına gelen “Mark Twain” takma adını benimser. “Mark Twain” (ikinci işaret) geminin dibine oturmaması için gerekli su derinliğini belirten bir gemici terimidir. Yazar hayatının ilk evrelerinin aksine Olivia Langdon ile nişanlandığında Hıristiyanlıkla daha yakın bağ kurmaya başladığını belirtir. Bu coşkulu dönemde her gece İncil okuyup, dua etmektedir. Sevgilisine yazdığı mektuplarda okuduğu vaazlardan bahseder. Evlendiklerinde beraber İncil okudukları fakat bunun uzun sürmediğine yer alır. Twain mantığıyla çeliştiği için İncil'e inmadığını söyleyecektir. “İncil, ailesinin etkisi ve belli bir noktaya kadar kendi arzusuyla hayatına ve içine nüfuz etmiştir” “Yıllar geçtikçe, Âdem, Twain'in edebî üretiminde giderek önemi artan bir figür hâlini almıştır. “Çocukluğunda Pazar okuluna gitmesi ve erken yaşta aldığı dinî eğitim, hikâye ve skeçlerinde bazı karakterlerin oluşmasında yardımcı olmuş” tur.

Yazar kadın ve erkek arasındaki derin ilişkiyi anlatmak için ilâhî dinlerin ortak konusu Âdem'le Havva kissalarını kaynak almıştır.. **Ortaya konulan eserlerde amaç dinî hikâyeyi yeniden anlatmaktan çok kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi vermek olduğundan bu ana kaynaktan değiştirme, ekleme ve çıkarmalar olmuştur.** Hikâyenin de çıkış noktası Havva'nın yaratılmasıdır. Yazarın anlatımında yoğunluk kadını anlama üzerinedir. “Âdem'in Güncesi”nde olaylar Havva'nın yaratılmasıyla başlayıp Âdem'in onu anlamaya çalışması, yaşanan anlaşmazlıklar, yasak meyvenin yenmesi ve bir yıl sonra Kabil'in, yaklaşık iki yıl sonra Habil'in doğuşuyla devam eder. On yıl sonraya atlanır. Artık oğullarının yanında kızları da vardır.

“Havva'nın Güncesi” Havva'nın yaratılmasıyla başlar. Âdem'i tanımaya çalışması ve yaşadıkları anlaşmazlıklar, Havva'nın yaptığı deneyler ve keşiflere geniş yer verilir. Kabil, Habil ve diğer çocuklarının doğumları gibi yeryüzündeki hayatlarına yer verilmeden kırk yıl sonraya atlanır. Olayların akışında zaman açısından bazı tutarsızlıklar olmakla beraber birbirini tamamlayan iki eserdir. “Âdem'le Havva”da, Havva'nın yaratılması, Âdem'in hayreti ve onu anlamaya çalışması geniş bir şekilde ele alınır. Cennetten çıkarılma anı geniş yer tutar. Hikâye Âdem'le Havva'nın ayrı ayrı yerlere düşmeleri ve birbirlerini aramaya başlamalarıyla son bulur. Âdem'in Güncesi1 pazar günü ile başlar. Pazartesi, salı, çarşamba diye sıralanan günce bazı günler atlanarak devam eder. Atlayışlar on gün sonraya, bir yıl sonraya döner. Üç ay sonra pazar, beş ay sonra pazar gibi zaman zaman günlere yer verilse de on yıl sonraya

atlanarak son bulur. Pazar günü başlayan günde, pazar günü yaşananlar verilmeden “uyandırdığında yalnız olmadığını” öğreniriz. “Uzun saçlı bir yaratık yanında belirmiş” tir. “Derin uyku” ya daldığı sırada başına bir şeyler gelmiş olabileceğini sol yanındaki yara izinden anlar. Acı duymamıştır ama “yeni yaratık” ın daha ilk ortaya çıkışıyla böyle bir yara izi bırakmasını, ileride onu pek de mutlu olayların beklemediği şeklinde yorumlar. Yanında başka birisinin bulunmasına alışık olmadığından sürekli çevresinde dolaşmasından rahatsızdır. Kendileri için “biz” ifadesini kullanan Âdem, buna şaşırır ve kızar. “Yeni yaratık” hep böyle dediği için “biz” sözünü kullanmıştır. Âdem onun sürekli konuşmasından, her gördüğü nesneye ad takmasından şikâyetçidir (s. 11). Yakınında yaşadıkları ve Âdem’in çok sevdiği çağlayana “Niagara” adını takar, bunu da “öyle bir görünüşü olduğu için” yaptığını söyler. “Yeni yaratık” ondan önce davranıp, verdiği adı hep aynı nedenle açıkladığı için Âdem artık hiçbir şeye ad takamaz olur. Havva’nın ad koyma işini engelleyemez. Mantiği da ona ters düşmüştür. Âdem, yaşadıkları yere “müzik gibi akıcı” güzel bir ad bulmuştur: (s. 12). “Cennet Bahçesi”. Bunu gizliden gizliye kullanır. Yeni yaratık ise ormanları, kayaları, kırları ile bu yerin bir bahçeye değil de “park” a benzediğini ileri sürerek “Niagara Çağlayanı Parkı” adını verir. Burasını bir park olarak gördüğünden “Çimenlere Basmak Yasaktır” gibi bazı kurallar koyar. Âdem için artık yaşamın tadı tuzu kalmamıştır. Âdem, Havva’ ın çok meyve yediğini, böyle giderse yakında meyve kıtlığı çekeceklerini söyleyerek gelecek olaylara zemin hazırlar. Bir süre sonra onu “yasak ağacın elmaları” nı düşürmeye çalışırken “suçüstü” yakalar. Ertesi gün, “yeni yaratık” adının “Havva” olduğunu, söyleyerek kendisine bu adla seslenilmesini ister. Âdem, zaten peşini hiç bırakmadığından bunun gereksiz olduğunu düşünür. “Yeni yaratık” bir de kendisinin “dişi” olduğunu söylemiştir ama bu da onu hiç ilgilendirmez. Havva, çevreye seyredilecek, hayranlık duyulacak güzellikler olarak bakarken Âdem yarar sağlayıp sağlamadığıyla ilgilenir. Havva’nın ısrarlarından, hareketlerini kısıtlamaya çalışmasından usanır ve kaçır. Fakat Havva, “kendisine alıştırdığı kurt” la onun yerini bulur. Onunla geri dönmek zorunda kalır. Havva etrafı anlamaya çalışırken, arslan kaplan diye adlandırılan hayvanların diş yapılarının birbirlerini yemeyi gerektirecek türden olmasına rağmen neden birbirlerini yemediklerini sorgular. Âdem birbirlerini yemelerinin “ölüm” denen şeyi doğuracağını söyler. “Yasak ağaç” a tırmanan Havva’yı indirerek “tehlikeli” bir şeyi denemesine engel olur. Havva ise adamın tırmanmada kendisi gibi usta olmadığından kışkırdığını düşünür. Havva, bir de Âdem’den alınma bir “kaburga” dan yaratılmış olduğunu söyler. Âdem buna inanmaz. Kaburgalarında bir eksilme olmadığından uydurduğunu düşünür. Daha sonra Havva’nın “konuşmayı bilen yılan” la ilgilenmeye başlaması, Âdem’i sevindirir. Bir süre kafasını dinleyebilecektir. Yılan, Havva’ya “yasak ağaç” ın meyvesini yemeği öğütlemiş, bunu yaparsa “çok büyük bir yükselmeye geçişvereceği” ni söylemiştir. Âdem bunun başka bir şeye daha yol açacağını, dünyaya ölümü getireceğini anlatır. O ağaçtan uzak durmasını söyler. Fakat Havva bu öğüdü dinlemez. Âdem, “başlarına gelecek kötülükleri” sezdiğinden bu defa ata binerek, kaçır. Gece boyunca yol alır. Ama çabası boşa çıkar. Sabah olduğunda binlerce hayvanın otladığı ovardan geçerken büyük bir kargaşa kopar. Hayvanlar birbirlerini parçalamaya başlarlar. Olanları hemen anlar. “Havva yasak meyveyi yemişti. Ölüm gelmişti yeryüzüne işte”. (s. 17). Kendini kurtarmak için kaçır, ıssız bir yer bulur. Birkaç gün kafa dinledikten sonra Havva yine gelir ve onu bulur. Bulduğu yerde doğru dürüst yiyecek olmadığından gelişine sevinir. Havva yediği elmalardan birkaç tane getirmiştir. “İster istemez yedim yasak elmaları, açlığa daha fazla dayanamadım. Bu davranışım benimsediğim yaşama kurallarına aykırıydı gerçi, ama karnı aç olana bütün kurallar vız gelir bence!” Havva oraya birtakım yapraklarla örtünmüş olarak gelir. Buna anlam veremeyen Âdem bunları çekip atar. Havva’nın kızardığını görünce de şaşırır. Havva kendisinin de böyle hissedeceğini söyler. Adam “yarı ısırılmış elma” sını bir tarafa bırakarak örtünmeye çalışır. Âdem Havva’nın arkadaşlığına alışmaya başlamıştır. Onsuz “çok yalnız, yıkılmış bir insan” (s. 18) durumuna düşeceğini kabul eder. Yerinden yurdundan da olmuştur. Onlar için artık yeni bir hayat başlar. Yaşayabilmek için çok çalışıp kazanmak zorundadırlar. Havva çalışacak, kendisi de yol gösterecektir. Buradan on gün sonraya geçilir. Havva başlarına gelenlerden Âdem’i sorumlu tutar. Yılan ona yasak meyvenin “elma “değil, “kestane” olduğunu söylemiştir. Havva, eskimiş, bayat şakalara da kestane dendiğini yilandan öğrenmiştir. Âdem’in “büyük kargaşa” dan hemen önce böyle bir şaka uydurmuş olabileceğini ileri sürer. Âdem aslında tam da o sırada bir tane uydurmuş, kendi şakasına gülerken kargaşa kopmuştur. Âdem bütün suçun kendinde olduğunu kabul eder. Bir yıl sonra kuzey dağlarında birkaç aylık av gezisindeyken Havva’nın ormanda yakaladığı yaratığa “Kabil” adını koyarlar. Kabil’in gelişiyile Havva’nın yaratılışı değişir. O zamana kadar hiçbir şeye ilgi duymayan Âdem, onu anlamaya çalışır. “Balık”, “kanguru” veya “ayı” olabileceğini düşünür. Onunla bazı deneyler yapar. Yine bir av gezisindeyken Havva bir tane daha yakalar ve adını “Habil” koyar. Günde on yıl sonraya atlanır. Oğullarının yanında şimdi kızları da vardır. Aradan geçen yıllardan sonra Havva’yı zaman zaman yanlış anladığını kabul eder. “Cennet Bahçesi”nde onsuz yaşamaktansa, dışarıda onunla birlikte yaşamının daha güzel” olduğunu söyler. (s. 25). Havva’nın Güncesi cumartesi başlar. Bir günlüktür. Dün geldiğini düşünür. Kendisinin bir “deney” olduğuna inanır. Deneyse, deneyin bütünü kendisiyle bitmeyeceğinden geri kalan parçasını merak eder. Deneyin ana parçasının kendisi olduğunu düşünür. (s. 27). Dünyayı dünkünden daha güzel bulur. Gök cisimlerinden ay ve yıldızlar dikkatini çeker. Hatta onları elde edebilmek için çabalar. Daha iyi anlayabilmek için “öbür deney nesnesi” nin ardında dolaşır. Bir “erkek” olduğunu düşünür. Neye yaradığını anlamak ister fakat bir türlü anlayamaz. “Sürüngen” olduğunu düşünmekle beraber ona diğer sürüngenlere duyduğundan daha büyük bir ilgi duyar. Önce “biz” ifadesini kullanırken “sürüngen” böyle şeylerle pek ilgilenmediği için “ben” i

kullanır. Beğenisini küçümser. işlerine müdahale eder. Onun “kaba işler için yaratıldığını” düşünmekle beraber konuşabildiğini görünce ilgisi artar. Çünkü kendisi konuşmayı çok sevmektedir. Günce, bir hafta sonraya “Ertesi Pazar” a atlar. Bütün hafta tanışmak için ardında dolaşır. Hep kendisinin konuşması gerekmiştir. Yanında bulunmasından hoşlandığını düşünür. Onu da söz konusu etmek için “biz” çoğulunu elinden geldiği kadar çok kullanır. Varlıklara ad takma işini bütünüyle eline alır. Âdem’in kendisinden uzak kalmaya çalıştığını anlayınca ilk “üzüntü” sünü yaşar. Bir pazar günü anlatısında sıkıntılı günler geçmiş, artık mutludur. Erkek için “o elma” lardan birkaçını düşürmek ister. Ama beceremez. Âdem ise bundan hoşlanmaz. “Yasak elmalar bunlar. Onun dediğine göre bir iş açacakmışım başıma. Olsun!” (s. 33) diyen Havva, onu hoşnut edebilmek için başına gelecek her işi göze almaya hazırdır. Kendi adını söylediğinde Âdem’in ilgisiz kalışını anlayamaz. Halbuki o adını söylese kadın bambaşka davranacaktır. Arkadaş ihtiyacı duyduğunda suda beliren aksiyle konuşur. Bu “kız kardeş” ile arkadaş olmak büsbütün yalnız kalmaktan iyidir. Bu aksi ilk kaybettiğinde çok acı duymuştur. Etrafa çeki düzen vermeye çalışır. Temizlik yapar. Yalnız kalır gelir umuduyla ondan kaçır fakat o hiç umursamaz. Kendi ilgi duyduğu şeylerle ilgilenmemesine kızar. Ateşi bulur. Ateş ona “korku” yu öğretir. Havva, yalnız kalmaktansa hayvanlarla arkadaşlık kurar. Yeryüzünün önemli bir bölümünü gezdiğinden “ilk gezgin, tek gezgin” dir. (s. 44). “Düşüşten Sonra” bölümünde “Güzel Bahçe” yi yitirmesine karşılık erkeği bulduğuna sevinir. Erkek elinden geldiğince, kadın da “tutkulu yaratılışının bütün ateşiyle” sever. (s. 45). Erkeği neden sevdiğini bilmez. Sevgisi söylediği şarkılardan, zekâsından, şövalyeliğinden, çalışkanlığından, düşünceliliğinden, öğreniminden değildir. Onu “yalnız erkek olduğundan” (s. 46) sevdiğini düşünür ve sevgisini sorgular. Buradan kırk yıl sonraya atlanır. Dünyadan birlikte göçmeyi ister, onun için yalvarır. Eğer birinin önce gitmesi gerekirse bu kendisi olmalıdır. Kadın, erkek kadar güçlü olmadığından onsuz yaşamayı düşünemez. “Bu yakarışım da ölümsüzdür. Soyumdan gelenler sürdükçe bu da sürecektir” der. İlk kadındır. Son kadında da varolacaktır. Mezar taşında da Âdem “Cennet, O’nun olduğu yerdi!” diyecektir. (s. 47)

Gerek Kitab-ı Mukaddes’ten gerekse Hıristiyan ilâhiyatçılardan nakledilen bilgilerin odak noktasını, Âdem’in içinde konulduğu cennetin dünyada olduğu görüşü teşkil etmektedir. Yer yer bazı bölge isimleri kullanılmakla birlikte Doğu’da bir yer olarak genel ifade benimsenmektedir.” Kur,ân-ı Kerim’de cennet kelimesi dünyadaki bağ bahçe, Âdem ile Havva’nın iskân edildiği mekân, Hz. Peygamber’in, yanında Cebrail’i gördüğü sidretü, l-müntehânın civarında bulunan me, vâ cenneti ve ahiret cenneti anlamında kullanılmıştır. İslâm literatüründe cenneti ifade etmek amacıyla kullanılan isimlerin başında cennet, “mutluluklarla dolu cennetler” anlamında cennâtü, n-naîm, Adn, “içinde üzüm bağları bulunan bağ bahçe” Firdevs, Hüsnâ, Darüsselâm, “ebedî ikâmet edilecek yurt” Dârülmukâme olarak anılmaktadır. Kur,ân-ı Kerim’de yer alan cennet tasvirleri içinde, kelimenin çoğul olarak kullanıldığı âyetlerin ekserisinde altlarından nehirlerin aktığı ifade edilmiştir.

“Hz. Âdem’in hayatında büyük bir öneme haiz olan cennet, Yahudilere göre, dünyada, Ortadoğu’da bir yer; Hıristiyanlara göre sembolik bir hikâye; İslâm’a göre ise Hz. Âdem’in içinde belli bir süre yaşadığı ve Ahiret’te mü, minlerin gireceği yerdir.” “Âdem’in Güncesi” nde, Âdem’le Havva’nın yaratıldığı yer/cennet, bu dünyada bir yer olarak gösterilir. Âdem çok sevdiği büyük çağlayan ve civarına “müzik gibi akıcı bir ad” bulmuştur: “Cennet Bahçesi”. Fakat Havva buraya “Niagara” (s. 12) der. Buranın ormanları, kayalıkları ve kırlarıyla bir bahçeden çok “park” ı andırdığını düşünerek “Niagara Çağlayanı Parkı” adının daha uygun olduğunu söyler ve “Çimenlere Basmak Yasak” gibi bazı kurallar koyar. (s. 13). Âdem olacıklardan korkup kaçtığında kendisine yeni bir yer edinir. Havva buraya da “Tonavanda” (s. 18) adını koyar. Çevrelerinde birçok hayvan vardır. Adlandırma önemli yer tutduğundan zaman zaman adları ve türleri belirtilir. Kuşlar vardır. Kuşlardan dudu kuşu, şahin anılır. Aslan, kaplan, gergedan, mastodon, “yeni yaratığın kendisine alıştırdığı kurt” (s. 15), konuşmayı bilen yılan (s. 17), at gibi. “Yeni Yaratık” ın çok meyve yemesi ve böyle giderse ağaçların yetmeyeceği endişesini dile getiren Âdem, ilk başta bunların adlarını belirtmez. Daha sonra “yasak ağacın elmaları” ifadesini kullanır. (s. 13). Çağlayanın derin sularında yüzmeyi seven Âdem, bazen “incir yaprağı” ndan bir giysi ile yüzer. “Havva’nın Güncesi” nde Havva, bir günlüktür. Yaşadıkları yeri dünkünden daha güzel görür. “Dün her şeyin çabucak bitirilmiş olduğu besbelliydi. Döküntüler, kırıntılarla dolup taşan kimi düzlükler darmadağın bir görünüşteydi.” derken “yeni dünya” yı “göz kamaştırıcı” bulur. Hareketlerini kendisine göre yorumladığı “Ay” ve “Yıldız” lar vardır. “Yaradılışını özünde güzel şeyleri sevmek için bir tutku” olduğundan aya sahip olmak ister. (s. 28). Saçlarına takmayı düşündüğü yıldızları toplamaya çalışır. Su önemli yer tutar. Yaşadıkları çağlayanı ek olarak Havva’nın aksini seyrettiği göl ve yosunlu dere kıyısı yer alır. Yalnızlıktan hoşlanmayan Havva, hayvanlarla arkadaşlık kurar. Hayvan olarak kaplan, yaban kedisi, fil, köpek, arı, kelebek, kuşlar ve kuşlardan dudu kuşu anılır. Bitkilerden çiçekler ve çiçeklerden gül; meyveler ve meyvelerden “yasak elma”, karpuz, çilek ve üzümün adı geçer.

“Âdem’in Güncesi” nde “Cennet Bahçesi”nde onsuz yaşamaktansa, dışarıda onunla birlikte yaşamak çok daha güzel.” (s. 25). diyen Âdem, “Havva’nın Güncesi” nde Havva’nın mezar yazıtında yer alan “Cennet, O’nun olduğu yerdi!” (s. 47) sözleriyle nereyi cennet bildiğini gösterir. “Âdem’le Havva” da cenneti kaybetmek Rabb’ı bir daha görememek demek olduğundan Âdem’in içini hüznü kaplar. Fakat o da kaybına karşılık Havva’yı bulmuştur. Havva’nın Yaratılması: Ve Havva Yaratıldı ilk kadın, ilk eş, ilk ana Havva’nın yaratılış olayı üç dinin ortak konularından biridir.

Adamın yalnız olması iyi değildir diyen Rab, kendisine uygun bir yardımcı yapacağını (Tekvin II/18) söyleyerek her kır hayvanını ve her kuşu topraktan yapıp, onlara ne ad vereceğini görmek için adama getirir. Adam her birine ne ad koydu ise, o adı alırlar. Fakat adam için kendisine uygun bir yardımcı bulunmaz. (Tekvin II/19-20). “Ve Rab Allah adamın üzerine derin uyku getirdi, ve onun kaburga kemiklerinden birini aldı, ve yerini etle kapladı.” (Tekvin II/21), “Ve Rab Allah adamdan aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaptı, ve onu adama getirdi.” (Tekvin II/22), “Ve adam dedi: Şimdi bu benim kemiklerimden kemik, ve etimden ettir; buna Nisa denilecek, çünkü o insandan alındı.” (Tekvin II/23). Âdem bu yeni varlığa bütün yaşayanların anası olduğu için Havva adını verir. (Tekvin II/20). Yaratılan canlılar içinde adam kendisine uygun bir yardımcı bulamazken (Tekvin II/20) kendi eti ve kemiğinden olan “nisa” yı kabul eder. (Tekvin II/23). “Bunun için insan anasını ve babasını bırakacak, ve karısına yapışacaktır, ve bir beden olacaklardır” der. (Tekvin II/24). “Allah ... onları erkek ve dişi olarak yarattı” (Tekvin I/27) cümlesi ile “Ve Rab Allah adamdan aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaptı (Tekvin II/22)”; Hıristiyanlar, Havva'nın yaratıldığı zaman konusunda, görüş ayrılıklarına düşmüşler ancak Âdem'le Havva'nın aynı anda yaratılma ihtimali ile birlikte, Âdem'den sonra Havva'nın, Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığı konusunda ittifak etmişler, onun nerede yaratıldığı konusunda değişik kanaatlere ulaşmışlardır. Hıristiyanlar gerek eldeki dokümanların azlığından gerekse nakledilen bilgilerin mitolojik karakterli olmasından dolayı onu gerçek olarak tanıma imkânı elde edememiş, işlediği hata sebebiyle daima günahkâr olarak kabul etmişlerdir.” İlahî dinlerde ilk kadın olarak geçen Havva'nın İslâm literatüründe de bu özelliğini koruduğunu, hakkında kesin bilgilerin olmayışının da bazı yorumlara sebep olduğunu belirtir. “Kur,,ân”da Havva adının geçmediğini, Hz. Havva'nın yaratılışıyla ilgili bilgi bulunmadığını, üç surede geçen “nefs-i vahide” (Nisa IV/1; Araf VII/189) ibaresinin Âdem (A. S.) ve ondan yaratılan zevcesinin de Havva olduğuna hükmedildiğini söyler. “Yine Kur,,an, Havva'nın Hz. Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığına dair hiçbir bilgi vermemektedir. Sahih Hadis kitaplarında, Hz. Havva'nın adı geçmeksizin, kadının eğri bir kaburga kemiğinden yaratıldığı, düzeltilmesi esnasında kırılabilirliği belirtilmekte; bu kemiğin kime veya neye ait olduğuna dair bir açıklama bulunmamaktadır. (Buhari, IV/103, VI/145; Müslim, II/1091; Darimî, 544; İbn Hanbel, V/8). İmam-ı Şafii ise, bu kaburga kemiğinden yaratılan kadının Havva olduğunu belirtmektedir.”

“Yasak ağaç, üç din tarafından, imtihan aracı olarak görülmektedir. Yasak ağaçtan yediği zaman Hz. Âdem, Tevrat'a göre ölüm, Kur,,an'a göre zalim olmakla tehdit edilmiştir. (s. 176). Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'a göre, Âdem ve Havva, “yasak ağaç” tan yemek suretiyle kendilerine konan yasağı çiğnemişlerdir. Yahudilik ve Hıristiyanlık, yasağı çiğnemeyi “suç” olarak nitelerken, Müslümanlar da “hata” tabirini kullanmayı uygun bulmuşlardır.” Tevrat'ta yasağı karşı geliş yılanın Havva'yı aldatmasıyla olur. Erdem, işaret ettiği veriler doğrultusunda, “Hıristiyanların “Şeytan” ile “yılan” ı aynı varlık olarak gördüklerini, Âdem'i cennetten çıkarmanın yılan değil, “şeytan” olduğu sonucuna vardıklarını” belirtir. . Yasak meyvenin buğday, incir, üzüm, kavun, nar olabileceği gibi görüşler ileri sürülse de zaman içinde kabul gören ve yaygınlaşan “elma” dır.

“Âdem'in Güncesi” nde Âdem, “yeni yaratığın çok meyve yediğini, böyle giderse meyve kıtlığı çekeceklerini, ağaçların onlara yetmeyeceğini” söyleyerek kadının “suç” a yaklaştığını haber vermek ister. Ertesi gün ise kadını “suçüstü” yakalar. “Bu sabah yeni yaratığı, yasak ağacın elmalarını toprak kesekleri atarak düşürmeye çalışırken suçüstü yakaladım.” diyerek bu meyvenin cinsinin de “elma” olduğunu belirtir. (s. 13). Âdem daha sonra Havva'nın yine yasak ağaca tırmandığını görür, aşağı indirir. “Tırmandığını kimsenin görmediğini söyledi. Sivri aklınca, kimsenin görmediği sürece her tehlikeli şeyi denemesi mazur gösterilebilir.” (s. 16) diyen Âdem, onun savunmasının da ne kadar yanlış olduğunu belirtir. Havva, bununla da kalmamış, adamın ağaca tırmanmakta kendisi kadar usta olmadığını ve kıskandığını ileri sürmüştür. Sonunda ikisi birden ağaca tırmanırlar. Tırmanma işinden kadından geri kalmadığını gösterir. Yasak meyve henüz yenmemiştir. Anlatıda daha sonra yılan devreye girer. Âdem, bütün hayvanlara ayrı ayrı ilgi duyan Havva'nın, konuşmayı bilen yılanla ilgilenmeye başlamasına sevinir. Bir süre kafasını dinleyebilecektir. “Yılanın yasak ağacın meyvesinden yemesini öğütlediğini, bunu yapmayı denerse çok büyük bir yükselmeye değişivereceğini söylediğini anlatıyor. Bunun başka bir şeye daha yol açacağını, dünyaya ölümü getireceğini anlattım.” diyen Âdem, bu bilgisini paylaştığı için de pişmanlık duyar. Havva'ya göre “ölümün gelmesi büyük bir çözüm yolu” olacaktır. “O ağaçtan uzak durmasını söyledim. Bu öğüdüme hiç kulak asmaz görünüyor. Başımıza gelecek kötülükleri seziyorum.” diyerek oradan kaçır. Ata binerek bütün gece yol alır. Fakat sabah olduğunda geçtiği ovada bir kargaşa kopar. O zamana kadar iyi geçinen hayvanlar birbirlerini parçalamaya başlarlar. Kaplanlar atını yerler. Havva'nın “yasak meyveyi yediğini” anlar. (s. 17). Yeryüzüne ölüm gelmiştir. İssiz bir yerde birkaç gün kalır. Fakat Havva, onu orada da bulur. Aslında Havva'nın gelişine sevinir. “Buralarda yiyecek doğru dürüst bir şey bulunmuyor, neyse ki o elmalardan birkaç tane getirmişti gelirken. İster istemez yedim yasak elmaları, açlığa daha fazla dayanamadım.” diyen Âdem, davranışının “benimsediği yaşama kurallarına aykırı” olduğunu kabul etmekle beraber “karnı aç olana bütün kuralların vız geleceğini” söyler. “Âdem, “prensiplerine aykırı” olmasına rağmen bunu yapmak zorunda olduğunu söyleyerek kendi arzusuyla “Yasak Ağaç” ın meyvesinden yemede Havva'ya katılır. Çünkü açtır. insanî dürtüleri – yemeğe ve Havva'ya karşı arzusu-, cenneti değiştirme ve orayı terk etmede onu Havva'ya katılmaya iter.” Havva, elmayı daha önce yediği için utanma duygusunu daha önce hisseder. Oraya geldiğinde

yapraklarla, dallarla örtünmüştür. Bunu saçma bulan Âdem hepsini üzerinden atar. Kızaran Havva, pek yakında kendisinin de aynı şeyleri hissedeceğini söyler. Âdem açlığını unutarak “yarı ısırılmış elma” sını bırakır yapraklarla örtünmeye çalışır. Âdem, böylesine güzel bir elmayı daha önce görmemiştir. Mevsim ilerledikçe daha da tatlandığını düşünür. Adam, Havva’nın arkadaşlığına daha çok alışmaktadır. “Onsuz çok yalnız, yıkılmış bir adam durumuna düşerdim doğrusu. Hele böyle yerimden yurdumdan olduktan sonra.” sözleriyle cennetten kovuldukları anlaşılır. (s. 18). Bu olaydan on gün sonra, konunun aralarında tartışma yarattığı görülür. Havva, başlarına gelenin sorumlusu olarak Âdem’i görür. Yılan kendisine yasak meyvenin “elma” değil de “kestane” olduğunu söylemiştir. Yılandan eskimiş birtakım bayat şakalara “kestane” dendiğini öğrenmiştir. Âdem’i suçlar. Âdem, tam da “büyük kargaşa” koptuğu sırada böyle bir şaka uydurmuştur. Çağlayandan akan suların “düşüşünün değil, tırmanışının çok daha olağanüstü bir şey olacağı” (s. 19) şakasına gülerken ansızın kargaşa kopmuştur. Bütün suçun kendisinde olduğunu kabul eder. “Havva’nın Güncesi” nde, Havva, bir Pazar günü Âdem’e “o elma” lardan birkaç tane düşürmek ister. Bu iyi niyetinden hoşlandığını düşünür. “Yasak elmalar bunlar. Onun dediğine göre bir iş açacakmışım başıma. Olsun!” diyerek “onu mutlu edebilmek için başına gelebilecek her işi göze almaya hazır” olduğunu söyler. (s. 33).

Mark Twain’de Havva yaratıldığında, Âdem ilk başta onu kabullenemez. Hatta kaçır. Havva tüm çabalarına rağmen onun ilgisini çekemez. Birbirlerine alışmaları uzun tartışmalar, kaçışlar ve üzüntüler sonundadır. Çabalayan Havva’dır. Her ikisi de değişir fakat Havva’nın Âdem üzerindeki etkisi büyüktür. Asıl değişim Âdem’de olur. Birbirlerini bilmeleri sonucu cennetten çıkarılırlar. Kayıpları büyüktür. Cenneti kaybetmeleri rağmen birbirlerini buldukları için mutludurlar. Âdem’le Havva kıssası yazarlar tarafından merak edilen yaratılış konusuna açıklık getirmek için değil, kadın ve erkeğin yaratılıştan gelen mizaçlarını anlama/anlatmaya çalışmak için işlenmiştir.

SORULAR .

1-Sizce Mark Twain din etkisinde kalmış olabilir mi yoksa onunla açıkça alay mı ediyor?

2- Yaşayabilmek için çok çalışıp kazanmak zorundadırlar. Havva çalışacak, kendisi de yol gösterecektir? Cümlesinden ne anlıyorsunuz ?

KATILIMCILARIN DEĞERLENDİRMELERİ

Leyla Haciosmanoğlu(Kurtoğlu)

Uzun bir yaz döneminden sonra ilk okuma kitabı Jack London. Daha önce birkaç kitabını okuduğumu hatırlıyorum ama uzun yıllar almış olacak ki içeriğine dair hiçbir şey hatırlamıyorum. . Kitaba başladığımda birkaç sayfa sonrasında biraz derin bir kitap olacağını düşündüm önce. Neden bu kanı oluştu bende bilmiyorum. Darwin teorisi üzerinden gideceğini düşünmüş olmalıyım. Jack London gibi yaşamı maceralarla dolu , çok farklı davranış kalıpları olan , temel eğitime sahip ,farklı hayat biçimleri ile gündeme gelen 40 (kırk) yaşında hayata veda eden bir yazarın ,yaşamış olsaydı eğer insanlığa ne kadar daha eser bırakırdı.

Elbette ki yaşamı hakkında okuduğumuz kadarı ile biliyoruz. yine de hayal gücünün derinliğinin ötesinde onca maceraya ,yaşam tarzının farklılığına dayanarak bir çok edebi eseri sunması şaşırtıcı olmazdı.

Kimileri için, fantastik, bilim kurgu roman, benim açımdan ise, son derece düz yazı, kolay okunur, anlaşılır, kronolojik bir yapı ile, 20. Yüzyılın insanları ile primatlar arasında kurduğu bir bağ ve üst kurmaca metniyle birbirini takip etmeyen rüya üzerinden, isimsiz, orta yaşlı bir anlatıcı tarafından aktarılan ve macera türünü spekülatif kurgu üzerinden bize aktarılan uzun bir hikaye.100.000 yıl öncesi. Hiç yabancı değildi. Karakterler ve mekan canlı, davranışlar kabul edilebilir .

Zaman zaman kopuklukları da görüyoruz hikaye anlatımında. İşin içinden çıkamadığında “hatırlamıyorum” diyerek işin içinden çıktığını hissettirir. Üç ayrı grup üzerinden anlatmak istediği protoman ile 20.yy insanı arasında değişmeyen duygu durumları. Bilinç dışı kavramını da beraberinde kullanarak aktarır. Zaman ne kadar ilerlese ilerlesin atavizmin varlığı. Bu kavramı kullanırken akla fiziksel özellikler gelse de aslında yazar daha çok belirli davranış kalıplarının hiç değişmediğini aktarır. Hiç evrimleşmemiş,daha az evrimleşmiş, evrimleşmiş protomanlar.İçerisinde barındırdıkları davranış biçimleri, fiziksel ve duygusal. Arkadaşlık ,sadakat , güç, korku,sevgi gibi... Ama bir şey daha anlatmak istiyordu sanki bilinç dışı etkileşimlerden doğan davranışlar. Tüm bu kurgusunu yaparken tamamen hayal üzerinden kurguladığı görüşündeyiz. Bir çıkarsama yapacak olursak ve hayatına da bakıldığında otobiyografik özellikleri de barındırdığının altını çizmek isterim. Bir köle tarafından büyütülen,babası tarafından (biyolojik) reddedilen, açlık yüzünden hastalanan, üvey kız kardeşinin varlığı. Alaska macerası ve hiçbir zaman dile getirilmediği hapishanede olduğu süre içerisinde yaşadıkları ...

Koca Diş’in babasını tarif edememesi tesadüf değil, Annesi tarafından terk edilmesi de tesadüf olamaz.Sürekli bir açlık üzerinden yiyecek aramaları, kızıl gözün vahşeti de tesadüf olamaz bu yüzden.

Yazar o güne dair Darwin teorisi içine kattığını göz önünde bulundurursak muhteşem bir eser çıkartmıştır. Ancak bugün roman içeriği açısından çok yalın kalmıştır. Benim için keyifle okuduğum bir hikayenin ötesine gidememiştir. 23 yıl daha yaşayıp, 60-65 yaşlarında ölseydi 2.Dünya Savaşına tanık olacaktı. Merak ediyorum, kitabın sonunda "halkı yok ederken, doğal (homo sapiens)tercih edermiydi . jack London'un ölmeden haftalar önce gazeteciye aktarmış olduğu sözü ile bitiriyorum:

"Toz olmaktansa kül olmayı tercih ederim... İnsanın işlevi yaşamaktır, var olmak değil."

Rezan Turhan

ADEMDEN ÖNCE : Mayıs ayında ilk okumamı sanıyorum yine Nuray'ın önerisi ile yapmıştım. İlgile okuduğum bir kitaptı. Dili ve sürükleyiciliği bir harika idi.

Jack London bu küçük kitapta; dini, mitolojiyi ve bilimi sanatla yoğurmayı başarmış diye düşünüyorum. Özellikle yazıldığı yılları düşündüğümüzde kitabın değeri biraz daha önem kazanıyor. Rüya üzerinden kurgulanan konu, aslında insanın evriminin ilk dönemlerini bir gerçeklik olarak sunuyor bizlere. Özellikle Ağaç insanları, Halk ve Ateş insanları ile evrim ne güzel sunulmuş. Ama güçlü olanın baskısını da fiziksel evrimimiz gibi evrime(!) uğratmışız, şimdi almasını yapıyoruz.

Çoğunlukla okuduğum kitapların yaşamımızla bağlantısı kurmaya çalışırım. Aradan yüzyıldan fazla zaman geçmiş. Evrimi rafa kaldırdığımız gibi okullarımıza imamları atıyoruz.

Şöyle bir hayal kurdum. (Hiç karşılaşmadım ama gerçeği de vardır belki.) Ana okulundaki öğrencilere bu kitabın çizgi filmi yapılırsa ve okullarda bütün çocuklara izletilse. Bu yaşta ve emeklilikte hayalden başka bir şey gelmiyor elimizden.

Teşekkürler Nuray aklımda kalan kitaplardan biri olacak bu kitap.

ÂDEM İLE HAVVA'NIN GÜNCEİ: Dünyada ilk aşk tabii ki Âdem ile Havva'nın arasında yaşanmıştı. Kadın ve erkek tanımında bir değişiklik yok. Ama o zor doğa koşullarında (Havva doğayı ve hayvanları kadın penceresinden farklı anlatsa da) yaşanan bir aşk var. Günümüzdeki kadın ve erkek kimliği, kadına bakış açısı onu hiç tanımasa da değişmemiş.

Ölümü, öfkeyi şeytandan öğreniyorlar. Aslında o gelene kadar hiç ölüm olmuyor. Hayvanlarda dahil? Şeytan 75. Sayfada şöyle diyor" Ahlak duygusunun mahsulleri tamamlandı böylece. Aile ölümü fena bir şey sanıyor, ama bir gün fikirleri değişecek. Bu gün, savaşlarla ölüm için hâlâ fena "fikir" diyoruz.